

MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ VE BANKACILIK SEKTÖRÜNDE REKABET ÜZERİNE ETKİLERİ

Mehmet İSLAMOĞLU* ve Devran ŞANLI**

Özet

Mevduat sigortası, bankanın iflası sonucu doğabilecek hak kayıplarına karşı tasarruf sahiplerinin mevduatlarının bir kısmının veya tamamının özel sektör veya devlet güvencesi altına alınmasıdır. Mevduat sigorta sistemi modern anlamda ilk kez 1929 Büyük Buhran'dan sonra ABD'de ortaya çıkmış ve buradan diğer ülkelere yayılmak suretiyle çok farklı şekillerde uygulanmıştır. Ülkemizde ise 1933 yılında uygulanmaya başlanmış günümüze kadar muhtelif şekillerde varlığını devam ettirmiştir.

Bankacılık ve finans sistemi açısından bakıldığında mevduat sigorta sistemi çeşitli avantajları ve dezavantajları bünyesinde barındırır. Mevduat sigorta sisteminin üstlendiği fonksiyonlar finansal piyasalardaki rekabet üzerine oldukça etkilidir.

Çalışmada mevduat sigorta sisteminin farklı ülke uygulamaları incelenmiş, sistemin bankacılık sektöründeki rekabet üzerine etkileri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mevduat Sigortası, Finansal Kriz, Rekabet, Ahlaki Risk.

Deposit Insurance System And Its Effect On Competition In Banking Sector

Abstract

Deposit insurance is a protection provided by government or a private agency to depositors against risk of loss arising from failure of a bank.. In the modern sense, deposit insurance for the first time emerged in the United States following the Great Depression of 1929 and spread in many different ways. In our country deposit insurance had started to be implemented in 1933 and it has maintained its presence in various ways to the present day.

From the perspective of the banking and financial system, the deposit insurance system incorporates several advantages and disadvantages. Functions of the deposit insurance system is quite effective on competition in financial markets.

In the study, in different countries practices of deposit insurance system is examined and the system's impact on competition in the banking sector are discussed.

Keywords: Deposit Insurance, Financial Crisis, Competition, Moral Hazard.

* Yrd.Doç.Dr, Bartın Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü, Bartın, mislamoglu75@gmail.com.

** Arş.Gör., Bartın Üniversitesi, İ.İ.B.F., İktisat Bölümü, Bartın, devransanli@hotmail.com.

GİRİŞ

Ülke ekonomilerinin büyüme ve gelişme sürecinde bankacılık ve finans endüstrisi çok önemli bir fonksiyon üstlenmekte ve ülkemizde finans endüstrisi giderek gelişmektedir. Literatürde genel olarak iyi işleyen finans piyasalarının uzun vadede ekonomiye katkıda bulunacağı konusunda genel bir uzlaşma söz konusudur.

Sağlıklı işleyen bankacılık sistemi ve finansal istikrar için tüketicinin korunması ve rekabet şartlarının düzenlenmesi kamu otoritesinin gözetmek durumunda olduğu olmazsa olmaz şartlardır. Finansal Kriz olsun veya olmasın bankalar iflas riskiyle karşı karşıyadır. Bu riskin varlığı düşünüldüğünde bankacılık sisteminin istikrarlı ve verimli çalışabilmesi için gerekli olan mevduatın finansal sistemden kaçışını engellemek için bazı tedbirler alınması zorunluluk halini almış ve dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye’de mevduat sigorta sistemi bir güvenlik ağı olarak uygulamaktadır.

Bir ya da birkaç bankaya karşı güvenin sarsılması sonucu kitlelerin mevduatlarını çekmek için genel olarak bütün bankalara, ani ve büyük çapta hücum etmelerine finansal panik adı verilir.

Finansal panik esnasında sistemin çöküşünü engellemek için geliştirilen mevduat sigorta sistemi bu olumlu özelliğinin yanı sıra finansal piyasanın sağlıklı işlemesini engelleyebilecek bazı riskleri de bünyesinde barındırmaktadır. Bu çalışmada mevduat sigorta sisteminin rekabeti bozucu etkileri tartışılmıştır.

I.LİTERATÜR ÖZETİ

Mevduat sigortası, banka işletmelerindeki riskleri, sigorta altına almak üzere kullanılan ve tasarruf sahiplerini korumayı amaçlayan bir sistemdir. Sistem mevduat sahibi, mevduatı kabul eden banka ve mevduatı sigorta altına alan kurum arasında işlemektedir. Yaptırım gücünü ise ülke mevzuatına dayalı hukuk kurallarından almaktadır. Sigortayı yapan kurum bu işlem karşılığında belirli bir tutarda prim tahsil etmektedir. Kurum, mevduatın yatırıldığı bankanın ilgili mevzuatta yazılı olan hükümler çerçevesinde mevduat sahibinin mevduatını geri ödeyememesi durumunda devreye girmekte ve mevduat sahiplerine sigorta kapsamına aldığı tutar kadar mevduatı ödemektedir. Diğer taraftan kurum, ödediği tutarları geri almak üzere ödeme güçlüğüne düşen banka hakkında yasal süreci başlatabilmektedir (Demirgüç- Kunt ve Sobacı 2000:2).

Mevduat sigorta sistemi, tasarruf sahiplerinin bankalara yatırdıkları paraları tamamen veya kısmen güvence altına alan ve kaybetme riskini devlete ya da bu amaçla kurulmuş özel kurumlara transfer etmek suretiyle bankacılık kesiminin güvenilirliğini sağlayan bir müessesedir (Dikmen,1999:9).

Mevduat sigortası, en önemli tüketici koruma düzenlemesi olarak nitelendirilmiştir. Çünkü mevduat sahipleri, bir nevi tüketicidir ve bankaları sürekli izleme ve değerlendirme imkânları bulunmamaktadır. Bankaların ödeme gücünü

kaybetmesi durumunda sigorta, mevduat sahiplerinin kayıplarını azaltmakta, bazı durumlarda ise tamamen karşılamaktadır (Benston 2000:195).

En genel anlamda mevduat sigortası; tasarruf sahiplerinin finansal kuruluşlara yatırdıkları tasarrufların tamamen ya da kısmen güvence altına alınması olarak tanımlanabilir. M. J. Flannery, mevduat sigortasını; kayıp riskinin mevduat sahipleri üzerinden alınarak, bu tür riskleri daha iyi analiz ve absorbe ettiğine inanılan devlete ya da bu amaçla kurulmuş özel kurumlara transfer edilmesi olarak tanımlamıştır (Küçüközmen,1996:45).

Tasarruf mevduatı ve katılım fonu sigortası, mevduat ve katılım fonu toplamaya yetkili mevduat ve katılım bankalarının (kredi kuruluşlarının). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından faaliyet izinlerinin kaldırılması durumunda, mevduat ve katılım fonu hak sahiplerinin maruz kalacağı kayıpların devlet veya bu amaçla kurulmuş özel bir kurum tarafından kısmen ya da tamamen ödenmesinin garanti edilmesidir (www.tmsf.org.tr,Erişim Tarihi: 05.12.2012).

Bankaların hücumlara açık olması tek bir mevduat kurumunun ve mevduat sahiplerinin özel bir sorunu olmaktan öte bir durumdur. Bu durum sadece finansal baskı altındaki kurum için değil, iç içe geçmiş tüm finansal sistem için bir tehdide dönüşebilir. Çünkü bir bankaya hücum çok kısa bir sürede ve yaygın bir şekilde diğer banka veya banka dışı aracı kurum ve piyasalara güven kaybına neden olabilir (Yılmaz,2001:220).

II. MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİNİN AMACI VE İŞLEVLERİ

Mevduat sigorta kurumunun geniş anlamda sorumluluğu küçük mevduat sahiplerinin mevduatlarının sigorta edilmesi, primlerin toplanması, fonun yönetilmesi, geri ödemelerin zamanında yapılması, fon açısından risk oluşturan bankalarla ilgili bilgi edinilmesi ve müdahale edilen bankaların yeniden yapılandırılmasıdır (Garcia,2000:8).

Bankaların aktifinde bulunan varlıkların pasifinde bulunan varlıklara göre likiditeye çevrilebilme hızı daha düşüktür, bu yüzden bankalar için sürekli bir iflas riski bulunur. Bu durumun varlığı merkez bankası ve düzenleme otoritesiyle birlikte mevduat sigorta sistemini finansal güvenlik ağını ve finansal istikrarı tesis etmek için zorunlu kılar (Casarino,1992:10).

Bankacılık sektörünün istikrarsızlığı, bir ülkedeki reel sektör ve bankalar arasındaki finansal aracılık sürecinin bozulmasına neden olabilir. Nerdeyse tüm ülkelerde bankalar sıkı gözetim altında bulunsalar dahi ülke deneyimleri göstermiştir ki, mevduat sahipleri bankalar ödeme güçlükleriyle karşılaştığında koruyucu kurumlara ihtiyaç duymaktadırlar. Böyle bir durumda banka hücumlarının engellenmesi, mudileri korumak için mevduat sigortasının kurulmasını temel nedenidir (Balaban; Çilli 1997:2).

Tasarruf sahiplerinin bu şekilde korunması banka iflaslarının etkilerini veya sistemdeki muhtemel paniği azaltmakta ve bankacılık sisteminin mali sektör istikrarını destekleme fonksiyonunu güçlendirmektedir (Arslan,1999:37).

Mevduat sigortasında, tasarruf sahiplerinin tasarruflarını buldukları kurumun batmasından kaynaklanan zararların telafi edilmesi değil, bankalara olan güvenin sürdürülerek bankaların olağan faaliyetlerini sürdürmelerinin sağlanması sistem açısından daha önemlidir.

Mevduat sigorta sisteminin temel amacı; nispeten daha az finansal bilgiye sahip küçük tasarruf sahiplerinin haklarının korunması, onlar için bankalarca güvenli aktif yaratılması ve finansal sistemde istikrarın korunmasına katkıda bulunulması ve finansal paniklerin önlenmesidir.

Mevduat sigorta sistemi; bankacılık kanunları, düzenlemeleri, son borç verme makamı olan Merkez Bankası ve bankacılık gözetiminden oluşan geniş bir finansal güvenlik ağının tamamlayıcı bir elemanıdır. Makro açıdan bakıldığında, mevduat sigortası tasarruf sahiplerinin paniğe kapılarak birikimlerini bankacılık sistemi dışına çıkarmasını önleyici bir fonksiyona sahiptir. Dolayısıyla finansal sistemin istikrarına katkıda bulunduğu görülmektedir (Demirgüç – Kunt ve Sobacı, 2000:2).

Mevduat Sigortası, bir yandan bankacılık sisteminin istikrarını korurken, diğer yandan küçük mevduat sahiplerini de banka iflasları sonucu oluşabilecek kayıplardan korumayı amaçlayan bir mekanizmadır. Böylece mevduat sigortası sistemi, banka paniği olasılığı azaltmakta ve bankaları büyük miktarda mevduat çıkışı sorunuyla karşılaşma riskinden korumaktadır (Şıklar,2004:243).

Kamu müdahalesine ihtiyaç duyulmasının en açık nedeni, arz edilen paranın likiditesinin korunmasıdır. Bu nedenle mevduat sigortasının yokluğunda banka iflaslarını önlemek için gözetim ve denetimler yoğunlaştırılır. (Phillips,1964:39)

Mevduat sigortasının varlığında, ödemeler mekanizmasının likiditesi bankaların kendi likidite ve ödeme güçlerine değil, bankaların borç aldıkları kişilerin (mevduat sahiplerinin) likiditesine bağlıdır. Bu borcun sürdürülmesi sigortanın fonksiyonudur. Bununla birlikte, mevduat sigortası bankaların denetim ve düzenlemelerinin ortadan kaldırılmasını mümkün hale getirmez (Phillips,1964:43).

Mevduat sigortası bu banka hücumlarına karşı bir güvenlik ağı olarak düşünülmüştür. ABD’de, federal mevduat sigortasının kuruluşu aşamasında yapılan tartışmalarda mevduatın sigortalanmasından yana olanlar “ekonomide pek çok mal sigortalandığına göre, bankalarda tutulan bir mal olan mevduatın da sigortalanması doğaldır” görüşünü savunmuşlardır. Burada temel fikir riskin çeşitlendirilmesi ve kaybın yayılmasıdır (Flood,1992: 57).

Özince (2004) mevduat sigortası sistemlerine ilişkin uygulamalarda şu özelliklerin bulunduğunu belirtmektedir:

1. Sistemin yasa ve yönetmelikler ile açıkça tanımlanması, mali güç ile uygun risk alınması
2. Gözetim ve denetim otoritesinin zor durumdaki mevduat kurumlarına acil çözümler sağlayabileceği bir mekanizmanın olması
3. Mevduat sigortası kapsamının makul ve sigorta aritmetiğine uygun düzeyde tutulması
4. Üyeliğin zorunlu olması
5. Sistemi güçlendirmek amacıyla Fon'a yeterli kaynağın sağlanması
6. Bir bankanın iflası durumunda mevduatların ivedilikle ödenmesi
7. Riske ayarlı prim sistemi olması
8. İflas düzenleme ve prosedürlerinin etkin olarak uygulanması
9. Bankalar hakkında piyasa için gerekli kamuoyu bilgilendirme yönteminin düzenlenmesi
10. Mevduat Sigorta Kurumunun bağımsız olması
11. Denetim Otoritesi ve Merkez Bankası ile yakın işbirliği içinde olunması

III. MEVDUAT SİGORTASI UYGULAMALARININ REKABET İLE İLİŞKİSİ

Mevduat sigortası, banka hücumlarını önleyerek kırılganlığı azaltır fakat bankaların daha fazla risk alma eğilimlerini arttırıp, piyasa katılımcıları için denetim eğilimini azaltarak bankacılık sisteminde risk aktarımı ve ahlaki çöküntü sorunlarının ortaya çıkmasına yol açar. İmtiyaz değerinde bir azalma ve daha cömert bir mevduat sigortası sistemi, bankacılıkta istikrarın zayıflaması için çoğaltıcı bir etki yaratır. Mevduat sigortası programlarının sistemik güven krizlerini önleyeceğini ve koordinasyon başarısızlığı problemlerinin üstesinden gelinmesine yardım edeceğini ifade etmektedirler. Ne var ki aynı zamanda bu programlar bankalar arasında sağlıksız rekabeti arttırır, çeşitlendirmenin faydalarını azaltır ve iflas olasılığını eninde sonunda arttırır (Beck, 2008:8).

Gropp ve diğerleri farklı OECD ülkelerinde uygulanan kamu garantilerinin, güvenlik ağı dışındaki bankaların risk alımları üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Bulunan sonuçlar, mevduat sigortasına tâbi rekabetçi bankaların sayısı arttıkça, bankaların risk alımları da anlamlı derecede artmaktadır ve ortaya çıkan risk artışı önemlidir. Devlet garantilerinin rekabetçi etkileri önemlidir ve bankacılık

sisteminin istikrarını tehdit edebilir. Aslında, açık ve gizli devlet garantilerinin başlıca maliyetleri, bankaları korumaktan çok, rekabetçi bankaların daha yüksek risk almaları ile oluşmaktadır (Gropp v.d., 2010:33-35).

IV. MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİNİN TARİHÇESİ

Mevduat sigorta sisteminin ortaya çıkışı ilk olarak Çekoslovakya'da olmuştur fakat modern anlamda mevduat sigorta sisteminin uygulanması ABD' de görülmektedir.1921 ile 1929 yılları arasında ABD'de ortalama olarak yılda 600 banka iflas etmiştir. Küçük ve kırsal bölgede oluşları ve kötü yönetilmelerinin iflaslarına sebep olduğu düşünülmüş olup, sağlam olmayan bankaların sistem dışı kalması olumlu olarak görülmüştür (Şentürk,2007:48).

Bankacılık sistemini yeniden yapılandırmak, finansal düzeni sağlamak ve bankacılık sistemindeki paniğin önüne geçmek isteyen Kongre, 1933 yılında FDIC'ı kurarak mevduat sahiplerine devlet garantisi vermiştir (<http://www.fdic.gov/bank/historical/brief/brhist.pdf>).

ABD'de ulusal bankaların denetimi ABD Merkez Bankası (FED) tarafından yapılırken, FED'e üye olmayan bankaların gözetim ve denetimi FDIC tarafından yürütülmektedir (Carisano, 1992: 17).

Tablo 1: ABD'de Mevduat Sigortası Kapsamının Yıllara Göre Seyri

Yıllar	Mevduat Sigorta Kapsamı (\$)
1934-1949	5.000
1950-1965	10.000
1966-1968	15.000
1968-1980	20.000
1980-2012	100.000

Kaynak: <http://www.fdic.gov/bank/historical/brief/brhist.pdf>

FDIC' nin öncelikli amacı, bankaların mali sıkıntıya girmesini engellemek, mali sıkıntı oluşmuşsa gerekli önlemleri alarak iflas durumunu engellemektir. Diğer taraftan bazı ülkelerde ayrı bir otorite tarafından yerine getirilen denetleme yetkisi de FDIC'de geniş olarak bulunmaktadır. Dolayısıyla FDIC mudilere mevduatlarını sigorta limitleri dâhilinde ödeme garantisi verirken, bankacılık sektöründe bazı temel denetleme görevlerini üstlenmiş bulunmaktadır.

FDIC, mevduat sigorta sistemine dâhil olup FED' e üye olmayan tüm bankaların ve garanti kapsamındaki yabancı banka şubelerinin denetiminden ve düzenlemelerinden sorumludur. FDIC bu yetkisini kullanırken diğer federal devlet kurumları ile ilişkide bulunabilmektedir.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra mevduat sigorta sistemi ABD'den sonra hızla diğer ülkelere yayılmış ve 2011 yılı itibariyle mevduat sigorta sistemini uygulayan 111 ülke bulunmaktadır.

Tablo 2: 31 Mart 2011 İtibariyle Mevduat Sigorta Sistemini Uygulayan Ülkeler

1. Afganistan	25. Tayvan *	50. Jamaika *	74. Y. Zelanda	98. Tanzanya*
2. Arnavutluk *	26. Kolombiya *	51. Japonya *	75. Nikaragua*	99. Tayland *
3. Cezayir	27. Hırvatistan	52. Ürdün *	76. Nijerya *	100. Trinidad ve Tobago *
4. Arjantin *	28. G. Kıbrıs	53. Kazakistan *	77. Mari. Ad.	101. Türkiye *
5. Ermenistan	29. Çek Cum.*	54. Kenya *	78. Norveç	102. Uganda
6. Avustralya *	30. Danimarka	55. Kore *	79. Umman	103. Ukrayna*
7. Avusturya	31. Dom. Cum.	56. Kırgız Cum.	80. Paraguay*	104. İngiltere*
8. Azerbaycan	32. Ekvator *	57. Laos	81. Peru *	105. Amerika*
9. Bahamalar *	33. El Salvador *	58. Letonya	82. Filipinler*	106. Uruguay *
10. Bahreyn	34. Estonya	59. Lübnan *	83. Polonya *	107. Özbekistan
11. Jersey Ad.*	35. Finlandiya	60. Libya	84. Portekiz	108. Venezuela*
12. Guern. Ad.*	36. Fransa *	61. Lihtenştayn *	85. Porto Riko	109. Vietnam *
13. Bangladeş *	37. Almanya *	62. Litvanya	86. Romanya*	110. Yemen
14. Barbados *	38. Cebelitarık	63. Lüksemburg	87. Rusya F.*	111. Zimbabve*
15. Beyaz Rusya	39. Yunanistan	64. Makedonya	88. Sırbistan *	
16. Belçika *	40. Guatemala *	65. Malezya *	89. Singapur *	
17. Bermud	41. Honduras	66. Malta	90. Slovakya	
18. B. Hersek *	42. Hong Kong *	67. Meksika *	91. Slovenya	
19. Brezilya *	43. Macaristan *	68. Mikronezya	92. İspanya	
20. Virgin Ad.	44. İzlanda	69. Moldova	93. Sri Lanka	
21. Bruney *	45. Hindistan *	70. Karadağ	94. Sudan *	
22. Bulgaristan*	46. Endonezya *	71. Fas *	95. İsveç *	
23. Kanada *	47. İrlanda	72. Hollanda	96. İsviçre *	
24. Şili	48. Man Adası	73. Nepal	97. Tacikistan	

Kaynak: <http://www.iadi.org/di.aspx?id=67> International Association of Deposit Insurers (IADI)

* İADI' ye üye ülkeler

A. AVRUPA BİRLİĞİ'NDE MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ UYGULAMALARI

Mevduat sigorta sistemleri bazı Avrupa ülkelerinde (Almanya'da 1966,İspanya'da 1976, İngiltere'de 1979, Fransa'da 1980 ve İtalya'da ise 1987 yılında) önceden kurulmuştu. Diğer üye ülkeler ise Avrupa Topluluğu Komisyonunun 1987 yılında yayınladığı 87/63/EEC sayılı tavsiye kararından sonra mevduat sigorta sistemlerini kurmaya başlamışlardır (Garcia,1999;31).

Almanya'da ilk ulusal müşterek fon, Federal Association of German Banks tarafından, özel bankacılık sektörünün desteğiyle 1966 yılında kurulmuştur. Alman Tasarruf Bankası, Giro Association ve Kredi Kooperatif Bankaları olmak üzere 3 farklı fon bulunmaktadır. Bu fonlar kuruluşların kendi kendilerini korumasını amaçlamaktadır bu yüzden tasarruf sahiplerine dolaylı bir koruma sağlamaktadırlar. 1994'te kamuya ait bankalar tarafından geçici bir mevduat sigorta fonu kurulmuştur.AB mevduat sigortası direktiflerine göre bir mevduat sigortası, ticari bankalar için 20,000 Euro'nun %90'ı kadarlık kısmını koruma kapsamına almıştır. Almanya'da resmi ve gönüllü mevduat sigorta sistemleri bulunmaktadır. Bu fonlardaki sigorta limitleri tasarruf sahibi basına hesaplanmaktadır (Garcia,1999:15; <http://germanbanks.bankenverband.de/service/deposit-protection-scheme>).

Belçika'da 1995 yılından önce bankalar için ve özel tasarruf kuruluşları için olmak üzere 2 ayrı fon bulunmaktaydı. Üyelik zorunlu değildi. 1995'ten sonra ise yapılan değişikliklerle her kredi kuruluşunun katılması zorunlu tutulup, tek bir çatı altında birleştirilmiştir. 1995'te 15,000 ECU (EUR) olan sigorta kapsamı 1999 yılında 20,000 EUR olarak belirlenmiştir. Fonun likit varlıkları kritik değerın altına inerse istenen orana gelene kadar bankalar tarafından prim ödenmektedir (Garcia,1999:36; http://www.protectionfund.be/en/mod_systeme.html#par1).

Danimarka' da üyeliğin zorunlu olduğu, devletin yasa koyucu olduğu ve özel olarak yönetilen mevduat sigorta sistemi 1987 yılında kurulmuştur. Maksimum koruma miktarı 1995 yılında 40,000 EUR, daha sonra ise 20,000 EUR olarak belirlenmiştir (Demirgüç Kunt vd.,2005:63).

İrlanda'da ise mevduat sigorta sistemi 1989 yılında kurulmuştur. Yönetim resmidir. Koruma kapsamı 20,000 Euro'nun %90'ıdır (Demirgüç Kunt vd.,2005:66).

İspanya'da mevduat sigorta fonları ticari bankalar için 1977'de, tasarruf bankaları için 1980'de ve kredi kooperatifleri için de 1982 yılında kurulmuştur. Sistem devlet tarafında yasalaştırılır ve özel olarak yönetilir. Prim ödemesi yıllık olarak yapılır ve sabit oranlıdır. Sigorta limiti 20,000 Euro'dur. (Garcia,1999: 31; <http://www.fgd.es/en/index.html>)

Hollanda'da ise Fon, Collective Guarantee Scheme adı altında 1978 yılında kurulmuştur. Fonlama ex post olarak yapılmaktadır. Maksimum sigorta miktarı yıllar itibariyle şu değerleri almıştır: 25,000 HFL (1978), 44,000 HFL (1996) ve 1998'den beri 20,000 Euro'dur (Demirgüç Kunt vd.,2005:69).

Fransa'da (Fonds de Garantie des Depots) mevduat sigorta sistemi 1980 yılında kurulmuş olup, 1986 yılında revize edilmiştir. Fonlanmayan bir sisteme sahiptir, fonlama talep edildiğinde bankalar tarafından yapılmaktadır, sistem özel yönetilmekte ve müşterek olarak fonlanmaktadır. yabancı para mevduatını da kapsamaktadır ve ortak sigorta (co-insurance) mevcut değildir (Garcia,1999:31 http://www.garantiedesdepots.fr/spip/spip.php?article48&id_rubrique=16).

İsveç'de (Deposit Guarantee Board) mevduat sigortası fonu AB direktifleri çerçevesinde 1996 yılında kurulmuştur. 1992 yılında bütün banka borçları için geçici garanti sistemi bulunuyordu; fakat 1996 yılında yeni sistemle birlikte yasaklanmıştır. Yeni sistem resmi olarak yönetilir ve müştereken fonlanmaktadır (Garcia,1999:31).

İtalya'da (Inter-bank Deposit Protection Fund) İtalya'da MSS 1987 yılında kurulmuş olup, 1996'da 94/19 sayılı AB direktifi kabul edilmiştir. Bankalar ve kooperatif kuruluşları için farklı sistemler bulunmaktadır (Garcia,1999:31).

Portekiz (Deposit Guarantee Fund) sistem 1992 yılında kurulmuş ve 1995 yılında revize edilmiştir. Resmi olarak yönetilmekte ve müştereken fonlanmaktadır. Portekiz Bankası başlangıç sermayesi için fona katkıda bulunmaktadır. Bütün kredi kuruluşlarının sisteme üyeliği zorunludur ve fona %0,1 ve %0,2 aralığında yıllık prim öderler (Demirgüç Kunt vd.,2005:71).

Tablo 3:Avrupa Birliğinde Sigorta Kapsamı

Ülke	Kapsam (Euro) 1999	Kapsam(Euro) 2010 -	Kişi Başı Gelir(Euro)	Kapsam/Kişi Başı Gelir (%)
Almanya	21,918	100,000	26,161	84
Avusturya	24,075	100,000	26,246	92
Belçika	16,439	100,000	24,947	66
Danimarka	21,918	100,000	33,307	66
Finlandiya	29,435	100,000	24,404	121
Fransa	65,387	100,000	24,700	265
Hollanda	21,918	100,000	24,143	91
İngiltere	33,333	100,000	23,598	141
İrlanda	16,439	100,000	21,788	75
İspanya	16,439	100,000	14,241	115
İsveç	31,412	100,000	25,743	122
İtalya	125,000	100,000	20,633	606
Lüksemburg	16,439	100,000	39,233	42
Portekiz	16,439	100,000	11,565	142
Yunanistan	21,918	100,000	11,501	191

Kaynak: Garcia, Gillian(1999), IMF Country Report No. 13/66, Mart 2013

2008 finansal krizinden sonra parasal birliğe üye olan Avrupa ülkeleri mevduat sigorta kapsamını 100.000 Euro'ya çıkarmış, İngiltere'de ise bu tutar 85.000 Pound olarak belirlenmiştir.

B. TÜRKİYE'DE MEVDUAT SİGORTA SİSTEMİ

Türkiye'de mevduatın güvence altına alınmasına ilişkin ilk düzenleme 1933 yılında çıkarılan 2243 sayılı Mevduatı Koruma Kanunu ile yapılmıştır. Bu kanun ile tasarruf mevduatı sahipleri bankanın diğer alacaklılarına karşı imtiyazlı hale gelmiştir. Daha sonra 1936 yılında çıkarılan 2999 sayılı Bankalar Kanunu'nda tasarruf mevduatının %40'ı imtiyazlı kabul edilmiş, 1958 yılında ise 7129 sayılı Bankalar Kanunu ile bu oran %50'ye çıkarılmıştır. Tasarruf mevduatı sahiplerine imtiyazlı olma hakkı veren bu düzenlemeler tasarruf mevduatı tanımının yetersizliği nedeniyle tasarruf mevduatı dışındaki mevduatların da bu ayrıcalıktan yararlanmasına açık olması ve imtiyaz kapsamına ilişkin tutarın belirlenmemesi dolayısıyla eleştirilmiştir (Tülay vd.,1999:40).

1960 yılında 153 sayılı kanunla 7129 sayılı Bankalar kanununda değişiklikler yapılarak bankaların iflastan kurtarılabilmelerine imkan tanıyan

tedrici tasfiye esaslı Merkez bankası nezdinde bir fon kurulmuştur. 53 sayılı kanunla Mali bünyesi taahhütlerini karşılayamayacak kadar kötüleşen bankanın tedricen tasfiyesine karar verilmesi ile tasfiye sonucunda ortaya çıkacak açığın tamamının Fon'dan karşılanması öngörülmüştür. İlk olarak getirilen prim sistemiyle her yıl tasarruf ve ticari mevduat toplamları üzerinden binde yarım oranında prim ödeme zorunluluğu getirilmiştir ve tüm bankaların Fon'a üyeliği zorunludur. 153 sayılı kanun bankaların sadece güvence altına alınan mevduatının dışında diğer borçlarının da üstlenilmesi ve bankaların kötü yönetime teşvik edilmesi yönünde eleştirilmiş olup, 1979 yılında 28 sayılı KHK ile tedrici tasfiyeye ve tasfiye fonuna önemli yenilikler getirilmiştir (Tekinalp,1985:517).

Bu sistem tasarruf mevduatı dışında kalan borçlarında fon tarafından karşılanmasını öngördüğü için bankalarda kötü yönetime prim verdiği gerekçesiyle eleştirilmiştir. Aynı zamanda bu dönem içerisinde merkez bankasından Fon'a yapılan yardımların büyük miktarlara ulaşması Fon'a yöneltilen eleştirilerin artmasına neden olmuştur (Feyzibeyoğlu,1996:36).

Mevduatın tamamını garanti altına alan sigorta uygulamasının bankacılık sisteminin risk üstleniciliği üzerinde ne gibi etkilerde bulunduğu, 90'lı yıllarda Türk bankacılık sektörünün içinde bulunduğu koşulların kısa biçimde gözden geçirilmesiyle daha kolay anlaşılmaktadır. Söz konusu dönemde, sistemde yer alan bankalar, normalin çok üzerinde faiz getirisi sağlayan kısa-vadeli kamu kâğıtlarına büyük ilgi göstermiş ve yatırımlarını ağırlıklı olarak bu alana yönlendirmiştir. Bu yatırımlar, öncelikli olarak, mevduat artışı ve dış borçlanma ile finanse edilmiştir. Dolayısıyla, yüzde 100 garanti veren mevduat sigortası sisteminin yürürlüğe konulması, bankaların risklilik derecesinden bağımsız bir şekilde, mevduat hacminin artmasını teşvik etmiştir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nca (BDDK) 2001 yılı içinde getirilen düzenleme çerçevesinde, tüm bankalar, karşılaştıkları risklerin takip ve denetimini temin bakımından iç denetim ve risk yönetim sistemleri kurmuş; BDDK da yerinden denetim ve uzaktan gözetim faaliyetlerinde risk odaklı denetim yaklaşımını benimsemiştir.

Bankaların tam garanti altında olan tasarruf mevduatı yükümlülüklerine Temmuz 2003'de sınırlama getirilmiş ve mevduat sigortasına tabi tasarruf mevduatı tutarı 50 milyar TL olarak belirlenmiş ve 5 Temmuz 2004 tarihi itibarıyla uygulamaya konulmuştur. Ayrıca Aralık 2003 yılında yürürlüğe giren 5020 sayılı kanun ile TMSF BDDK bünyesinden ayrılarak ayrı bir kurul tarafından idare ve temsil olunmaya başlanmıştır.(<http://www.tmsf.org.tr>)

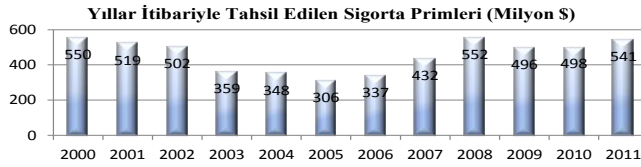
25 Mart 2006 tarih ve 26119 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Teşkilat Yönetmeliği" ile TMSF'nin idari ve hukuki yapısı düzenlenmiştir. Buna göre TMSF, Kanun ve ilgili diğer mevzuat ile verilen

görevleri yerine getirmek üzere kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir kuruluştur.

Resmi Gazete'nin 15.02.2013 tarih ve 28560 sayısında yayımlanan "Sigortaya Tabi Mevduat ve Katılım Fonları İle Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca Tahsil Olunacak Primlere Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik" ile Türkiye'de uygulanmakta olan sigortaya tabi mevduat ve katılım fonu tutarı "50.000 TL" den "100.000 TL" ye yükseltilmiştir.

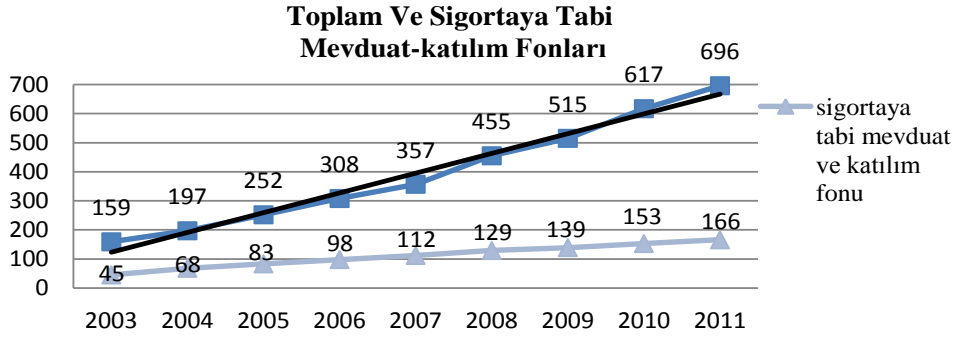
5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 111.maddesi gereğince; Fon görevini yaparken bağımsızdır. Fonun kararları yerindelik denetimine tabi tutulamaz. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi Fon Kurulunun kararlarını etkilemek amacıyla emir ve talimat veremez.

Fon, 3346 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile Fonların Türkiye Büyük Millet Meclisince Denetlenmesinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 2886 sayılı Devlet ihale Kanunu ile 4734 sayılı Kamu ihale Kanunu hükümlerine tabi değildir. Fonun malları devlet malı hükmündedir. Fonun mal, hak ve alacakları haczedilemez ve rehin edilemez (TMSF, <http://www.tmsf.org.tr>).

Şekil 1: Yıllar İtibariyle Tahsil Edilen Sigorta Primleri (Tmsf 2011 Faaliyet Raporu, Mart 2012)

Türkiye'de ve Dünya örneklerinde mevduata tam garanti uygulamasına finans sektöründe sistemik bir krizi önlemek veya bir an önce sonlandırmak ve oluşabilecek maliyetleri en aza indirmek amacıyla başvurulduğu bilinmektedir. Bu nedenle tam mevduat güvencesi sınırlı bir süre için uygulanması gereken bir politika seçeneğidir. Tam mevduat güvencesinin bir ülkede uzun süre uygulanması ve bu politikanın geçici nitelikten uzaklaşarak kalıcı bir hal alması, piyasa disiplini zayıflatarak ekonomi üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Bu durum ülkemiz kaynaklarının verimli yatırım ve faaliyet alanlarına kanalize edilmesini önlemekte, tasarruflarımızın ülke kalkınmasına yapacağı katkıyı sınırlandırmaktadır.(Bddk,2004)

Şekil 2: Sigortaya Tabi Fonların Toplam Mevduat İçindeki Payı (Tmsf 2011 Faaliyet Raporu, Mart 2012)

V. MEVDUAT SİGORTASI SİSTEMİNE GETİRİLEN ELEŞTİRİLER

Mevduat sigortasına yöneltilen eleştiriler literatürde sigortanın kötü yönetilen ve riski fazla olan bankaların işine gelmesi (adverse selection –ters seçim), piyasa disiplinini bozması, politik baskılara açık oluşu, ahlaki risk(moral hazard) ve batmayacak kadar büyük olma (too big to fail) konularında yoğunlaşmaktadır.

A. AHLAKİ RİSK (MORAL HAZARD)

Mevduat sigorta sisteminde ahlaki risk sorununun nasıl ortaya çıktığına bakacak olursak; Mevduat sigorta sistemi asimetrik bilginin etken olduğu bir sözleşme türünü ortaya çıkarmaktadır. Çünkü mevduat sigorta sistemi bankalar, mevduat sahipleri, denetmciler, politikacılar ve devlet ile oluşan çok taraflı bir temsilcilik sözleşmesidir (Müslümov,2005:128).

Yükümlülüklerini yerine getirme sıkıntısı çeken finansal kurumlara destek olmak, açık bir şekilde ahlâkî çöküntü olarak tanımlanabilir. Finansal açıdan sorunlu ve fakat ödeme gücü yerinde olan kurumlara likidite desteği sağlanması bile, eğer bu uygulama söz konusu kurumları piyasanın gerçeklerine karşı koruma sağlıyorsa ahlâkî çöküntüden söz edilebilir.

Bankalar açısından ahlaki tehlike, banka sahipleri ve yöneticilerinin banka iflasların izin verilmeyeceği güvencesiyle daha riskli yatırımlar yapmaya ve daha düşük sermaye ve likit rezerv tutmaya yönelmeleridir (Arslan,1999: 48).

Ahlaki risk, genellikle yönetim krizine giren ya da zararın önünü almak için çaba gösteren bir bankanın mevduat sigortasının varlığına güvenerek krizi aşmak amacıyla daha yüksek faiz teklif etmesi ve dolayısıyla daha fazla mevduat

toplamaya çalışmaya çalışması ve bunları daha riskli alanlara yöneltmesi olarak da tanımlanabilir (Küçüközmen,1996:4).

Mevduat sigorta sistemi sahip olduğu özellikler itibariyle ahlaki riskin azaltılmasına yönelik tedbirler alınmasına olanak verir. Bunlar; sigortalanan mevduat miktarına limit koyulması, belirli özellikteki mevduat sahiplerinin kapsam dışı bırakılması, ortak sigortalı olmaya olanak tanınması, riske göre değişen prim sistemi uygulaması, kötü durumda olan bankaların hemen tasfiye edilmesi gibi önlemler ahlaki riski minimuma indirmede etkili olabilmektedir (Ayzit,2004:14).

B. BATMASINA İZİN VERİLMEMEYECER KADAR BÜYÜK OLMA POLİTİKASI (TOO BIG TO FAIL POLICY)

Mevduat sigorta sistemlerine getirilen önemli eleştirilerden birisi ise batmasına izin verilemeyecek kadar büyük olma politikasıdır.Bu politikaya göre bazı bankalar büyüklükleri,ölçek ekonomileri, nedeniyle sektörün işlerliği için vazgeçilemez olarak görülmekte ve bu yüzden sistemden çıkarılmalarına ya da iflaslarına izin verilememektedir.

Bu politikanın önemli sonuçlarından biri büyük bankalarda ahlaki risk problemini arttırması ve bu bankaların aşırı riskli yatırımlara yönelmelerine neden olmasıdır. Bu durum batmasına izin verilemeyecek bankaların daha da büyümesine neden olmaktadır (Özdemir,1996:5).

Diğer yandan bu durum büyük ve küçük bankalar arasında haksız rekabete neden olmaktadır. Küçük bankalar için iflas yolu açık bırakılırken büyük bankalar için böyle bir kaygı bulunmamaktadır. Büyük bankalara batmayacaklarını bildikleri için daha ucuza büyük miktarlarda fon toplayabilmekte küçük bankalar ise fon toplayabilmek için daha yüksek maliyete katlanmak zorundadır (Ayzit,2004: 15).

Bu politika sonucu haksız rekabet doğmakta ve finansal güç birkaç büyük banka elinde toplanarak bankacılık sektörünün oligopol piyasasına dönüşmesine izin verilmektedir.

C. İSTİKRARI BOZMA

Mevduat sigortası sistemlerinin yetersiz kaldığı bir başka durum ise, bankacılık sektöründe piyasa rekabetçiliğini azaltması ve bunun sonucunda dolaylı olarak, ulusal ekonomide finansal kaynakların piyasada etkili bir biçimde tahsis edilmesini engellemesidir.

Bazı teorisyenler açık mevduat sigorta sistemine piyasa disiplini bozduğu eleştirisi getirirler. Büyük mevduat sahipleri ve banka sahipleri bankaları denetlemede önemli bir role sahiptir. Ancak tam kapsamlı ya da belirlenen sigorta limitinin bankaların gözetim ve denetimi için yetersiz olduğu bir sistemde, banka sahipleri ve büyük mevduat sahipleri mevduat sigorta sisteminin verdiği güvenceyle bankaları denetleme gereğini duymayacaklardır. Açık mevduat sigorta

sisteminin bu piyasa disiplini bozucu etkisi eleştirilen yanlarından biridir; ancak sigorta limiti ve ortak sigorta kullanılarak büyük mevduat sahipleri bankaları denetleme konusunda cesaretlendirilebilirler (Litan, 1985:38).

D. POLİTİK SORUNLAR

Hükümetler, genellikle hem politik nedenlerle hem de finansal istikrarı temin etme düşüncesiyle, finansal sistem içinde aktif bir şekilde düzenleyici ve denetleyici olarak yer almaktadır. Hükümetlerin finansal sistemi kendi değer yargıları çerçevesinde etkileme gücü ülkeden ülkeye ve zamana göre değişiklik gösterir. Hükümetin varlığı özel ve finansal kararların politik faktörler tarafından etkilenmesi ihtimalini beraberinde getirmektedir.

ABD’den bir örnekle politik basıları ele alacak olursak; 1980’de Kongre tasarruf ve kredi krizinde federal mevduat sigortasının kapsamını 40.000 USD’den 100.000 USD’ye (mevduat sahibi/kurum başına) yükseltmiştir (Macey ve Miller,1992:241).

ABD Federal Mevduat Sigorta Kurulusu (FDIC) mevduat sigorta kapsamını artırma baskılarına boyun eğmiştir. Yine ABD’de 2006 yılında Kongre, mevduat sigortası kanununa Shadow Financial Regulatory Committee (SFRC) tarafından desteklenmeyen ve düzenleyicilerin sağlam kararlardan sakınmalarına ve kararlarını ertelemelerine olanak sağlayacak yeni düzenlemeler getirmiştir. Ayrıca 2006 yılında 100.000 USD’lik limit Kongre tarafından tekrar arttırılmış, enflasyona endekslenmiş ve emeklilik hesapları için 250.000 USD’ye yükseltilmiştir

Mevduat sigortası fonunun rezerv rasyosunun, tahmin edilen sigortalanmış mevduatın %1.25’inin altına düşmesi durumunda FDIC’in fonu yeniden düzenlemesi için sahip olduğu 1 yıllık süre 5 yıla kadar uzatılmıştır. 2006 kanunu ile ek olarak FDIC’in oranı %1.15’e düşürmesine izin verilmekte ve olağanüstü durumlarda 5 yılı uzatma yetkisi de verilmektedir (The Deposit Insurance Fund, 2006).

Politik otoriteler tarafından finans sektörünün yapı taşları olarak görülen bankalar, ekonomik büyümeye yönelik kullanılacak kaynakların yegâne aracı konumundadır. Bunun bilincinde olan pek çok kanun koyucu sigorta primlerinin bankalar arasında kaynak transferine yol açtığı, mevduat sigortası uygulamasının yüksek risk alımlarını özendirdiği ve ihtiyatlı banka yönetimini caydırdığı gerçeğine rağmen mevduat sigortası uygulamasını benimsemişlerdir. Bu süreç özellikle ABD’de çıkar ilişkileri doğrultusunda politik savaflara konu olmuş ve dönemin Kongre üyeleri tarafından mevduat güvencesinin aslında mudileri koruma adı altında, küçük mevduat bankalarını korumak niyetiyle kabul edildiği belirtilmiştir. Buna göre mevduat sigortası uygulamasının aslında ekonomide etkinlik ve istikrarın sağlanması amacıyla değil de tamamen politik çıkarlar doğrultusunda kabul edildiği söylenebilir (Economides vd.,1993:16-17).

E. TERS SEÇİM (ADVERSE SELECTION)

Ters seçim, kötü yönetilen bankaların riskli olmalarına rağmen sigortanın sağladığı güvence nedeniyle halkın güvenini kaybetmemeleridir. Mevduat sahipleri mevduat sigorta sistemine güvenerek piyasadaki bankaların risklilik düzeyleri ile ilgilenmeyerek, banka tercihinde kayıtsız kalacak ve ters seçim yapmış olabileceklerdir (C. Wheelock, 1993: 12).

F. FİNANSAL YÜKÜN PAYLAŞILMASI

Kriz sonucunda finansal kurumların batması durumunda mevduat sigorta sistemiyle ilişkili olarak oluşabilecek finansal yükü kimin omuzlayacağı bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Maliyeti kimin karşılayacağını bilmesi önem taşımaktadır.

Başlangıçta sigorta fonunun oluşturulması ile ilgili olarak, bankaların düzenli olarak prim ödemeleri gerektiğinden, bankacılık kesimine ek bir maliyet getirdiği ve banka sistemindeki hızlı gelişmelerin yaratacağı riskleri karşılamakta yetersiz kalacağı yönünde eleştiriler yapılmaktadır. Buna rağmen fon uygulaması pek çok ülkede benimsenmiş bir uygulamadır ve daha iyi bir alternatif olarak görülmektedir. Bunun en önemli sebeplerinden biri fonun oluşumuna ve devamına tüm bankalar destek verdiğinden, daha sonradan bir iflas durumuyla yüz yüze gelen bankalar kendi başarısızlıklarının bedelinin ödenmesine peşinen katkıda bulunmuş olmaktadır (Mesutoğlu,1997: 36).

Sigorta fonuna periyodik olarak ödenecek prim bütün bankalara eşit olarak uygulanabildiği gibi (sabit prim),mevduata göre kademeli veya bankaların risk faktörüne göre farklı oranlarda da (riske dayalı prim) uygulanabilmektedir. Sabit oranlı risk uygulamasının en önemli sakıncası riski yüksek bankaların sigorta sisteminden daha fazla yararlanmalarına ve sigorta kaynaklarını daha fazla tehdit etmelerine yol açmasıdır. Sabit oranlı prim sisteminde güçlü mali yapıya sahip büyük bankalar küçük ve riskli bankaları sübvansede etmektedir (Abeles,1996:14).

SONUÇ

Bankalar finansal sistemde üstlendikleri aracılık görevi itibariyle likidite ve ödeme güçlüğü gibi risklerle karşı karşıyadır. Oluşması muhtemel finansal panik esnasında banka yükümlülüklerini yerine getiremez ise söz konusu problemler domino etkisiyle diğer finansal kuruluşlara yayılır ve finansal kriz kaçınılmaz olur. Bu açıdan duruma yaklaşıldığında finans sektöründe istikrar ve güven ortamının oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bankacılık sektöründe istikrar ve güven ortamını sağlamak ve muhafaza etmek için alınan bir dizi önlem içerisinde ise en etkili yöntem Mevduat Sigorta Sistemidir.

Mevduat sigorta sistemi finansal paniklerde özellikle bankaların risk yapısından habersiz küçük tasarruf sahiplerine koruma getirirken bankalar için ise avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır.

Bankalar açısından bakıldığında sigorta sisteminin en büyük getirisi finansal hücumları önleyici ve sistemi krizden koruyucu bir işlevinin bulunmasıdır. Diğer yandan sektör içi rekabette mevduat sigorta sistemi maliyet avantajı ve piyasada etkinliği bulunan büyük kurumlar lehine işlemekte, finansal piyasanın oligopolistik bir yapıya evrilmesine zemin hazırlamakta ve rekabeti bozucu bir etki yaratmaktadır. Bununla birlikte ters seçim, politik baskılar ve finansal yükün paylaşılması da rekabeti bozucu etkisi mevduat sigorta sistemini bulundurduğu dezavantajlardır.

KAYNAKÇA

- ABELES, Zeev (1995), "Mevduat Sigortası İsrail Örneği", Mevduat Sigorta Sistemi, Türkiye Bankalar Birliği, Vol (195),11-21.
- ALÖVSAT, Müslümov (2005), "Mevduat Sigorta Sistemi ve Ahlaki Tehlike: Türk Bankacılık Sektörü Örneği", Boğaziçi Journal Vol. (19), 1-2,127-144.
- ARSLAN, İsmail Hakkı (1999), "Tasarruf Mevduatının Sigortalanması" Mevduat Sigortası, İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayını, İstanbul.
- AYZİT, Müge (2004), "Dünyada Ve Türkiye'de Mevduat Sigorta Sistemi Uygulamaları" Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, Bankacılık Ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (2004), "Basın Açıklamaları", İnternet Adresi: http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Duyurular/Basin_Aciklamalari/259328.05.2004.pdf, Erişim Tarihi: 30.03.2013.
- BECK, Thorsten (2008), "Bank Competition and Financial Stability: Friends or Foes?", World Bank Policy Reseach Working Paper, (4656), 1-30.
- BENSTON, George J. (2000), "Is Government Regulation Of Banks Necessary?", Journal of Financial Services Research 18(2/3), 185-202.
- BURÇAK Tülay, Melike ALPARSLAN ve Pelin Ataman ERDÖNMEZ (1999). "Mevduat Sigorta Sisteminin Çeşitli Ülkelerde ve Türkiye'de Uygulanması", Bankacılar Dergisi, Vol (31).
- CARİSANO, Rita (1992), Deposit Insurance: Theory, Policy and Evidence, Dartmouth Publishing.

- DEMİRĞÜÇ KUNT, Aslı, Baybars KARACAOVALI ve Tolga SOBACI (2000), “Deposit Insurance Around The World: A data base”,1-43. İnternet Adresi: http://www.worldbank.org/research/interest/confs/upcoming/deposit_insurance/data.pdf , Erişim Tarihi: 30.03.2013.
- DEMİRĞÜÇ KUNT, Aslı, Baybars KARACAOVALI ve L. Laeven (2005), “Deposit Insurance Around the World:A Comprehensive Database”, İnternet Adresi:http://www.ds.worldbank.org/servlet/WDSContentServer/WDSP/IB/2005/06/08/000012009_20050608111717/Rendered/PDF/wps36280rev.pdf Erişim Tarihi: 30.03.2013.
- DİKMEN, Orhan (1999), “Mevduat Sigortası Seminer Konuşması : Mevduat Sigortası”, İstanbul İktisadi Araştırmalar Vakfı, 19-22.
- ECONOMİDES, Nicholas, R. Glenn HUBBARD ve Darius PALIA (1996), Protecting Weak Banks in The Name of Protecting Depositors – ‘Federal Deposit Insurance: Economic Efficiency or Politics?’’, Regulation,Vol (22), 3.
- FEYZİBEYOĞLU, İhsan (1995), ‘Mevduat sigorta sistemi’, Mevduat sigorta sistemi, Türkiye Bankalar Birliği,Vol (195), 34-43.
- FLOOD, Mark D. (1992), ‘The Great Deposit Insurance Debate’, Federal Reserve Bank of St. Louis Review, July-August, 51-77.
- GİLLIAN G.H. Garcia,(1999), ‘Deposit Insurance: A Survey of Actual and Best Practices’, IMF Working Paper, No. 99/54 İnternet Adresi: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=880581, Erişim Tarihi: 13.01.2013.
- GROPP, Reint, Hendrik HAKENES and Isabel SCHNABEL (2010), Competition, Risk-Shifting an Public Bail-out Policies, Max Planck Inst. for Research on Collective Goods.
- International Association of Deposit Insurers (2013), ‘Deposit Insurance Systems Worldwide’, İnternet Adresi: <http://www.iadi.org/di.aspx?id=67> Erişim Tarihi:20.03.2013.
- International Conference on Deposit Insurance (1998), ‘A Brief History of Deposit Insurance in the United States’, İnternet Adresi: <http://www.fdic.gov/bank/historical/brief/brhist.pdf> Erişim Tarihi:12.03.2013.
- İnternational Money Fund (2013), ‘European Union: Publication of Financial Sector Assessment Program Documentation—Technical Note on Deposit Insurance’, İnternet Adresi: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2013/cr1366.pdf> Erişim Tarihi:24.03.2013.

- KÜÇÜKÖZMEN, C. Coşkun (1996), ‘Mevduat Sigortası’, İktisat İşletme ve Finans Dergisi, Vol. 11, No. 22, 44-53 (M. J.Flannery, “Deposit Insurance in P. Newman, M. Milgate, M. and J. Eatwell, The New Palgrave Dictionary of Money & Finance, The Macmillan Press Limited London, The Stockton Press NewYork 1994’ten aktarma).
- KÜÇÜKÖZMEN, C. Coşkun (1996), ‘Deposit Insurance An Assessment: Case of Turkey’,(Unpublished Master's Thesis), Loughborough University Of Tecnology, Department Of Economics.
- LİTAN, E. Robert (1985), Evaluating and Controlling the Risks of Financial Product Deregulation, Brookings Institution.
- MACEY, Jonathan R., Geoffrey P MİLLER (1992), "Nondeposit Deposits and the Future of Bank Regulation" Faculty Scholarship Series.Paper 1647, İnternet Adresi: http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/1647, Erişim Tarihi:18.02.2013.
- MESUTOĞLU, Berk (1997), ‘Dünyada Mevduat Sigortası Uygulamaları’, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara.
- ÖZDEMİR, Mehmet Erkan (1996), ‘Dünyada ve Türkiye’de Mevduat Sigorta Sistemi, Karşılaşılan Sorunlar Ve Alternatif Yaklaşımlar’ T.C Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Ankara.
- ÖZİNCE, Ersin .’Türkiye’de Mevduat Sigortasında Yeni Yaklaşımlar’, 25 Kasım 2004 tarihli konferans konuşması.
- PHİLLİPS, Almarin (1964), ‘Competition, Confusion and Commercial Banking’, The Journal of Finance, 19(1), 32–45.
- Shadow Financial Regulatory Committee (2006), ‘FDIC Replenishing of the Deposit Insurance Fund’, 2 (Statement No. 226, Feb. 13), İnternet Adresi: <http://www.aei.org/research/shadow/publications/pageID.888,projectID.15/default.asp>. Erişim Tarihi:23.02.2013.
- ŞENTÜRK, Zümray (2007), ‘Mevduat Sigorta Sistemi ve Banka Riskliliğine Etkisi’,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- ŞIKLAR, İlyas (2004), Finansal Ekonomi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay., 1588
- Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, ‘Tasarruf Mevduatı ve Katılım Fonu sigortası nedir?’, İnternet Adresi: http://www.tmsf.org.tr/mevduat_sigortasi.tr/#1 Erişim Tarihi:15.02.2013.
- TEKİNALP, Ünal (1985), ‘Bankalarda Mevduatı Koruyucu ve Mali Bünyeyi Güçlendirici Tedbirler’, İktisat ve Maliye Dergisi,31,Vol(12), 517.

WHEELOCK, David C. (1993), "What Have We Learned about Deposit Insurance from the Historical Record?", Federal Reserve Bank of St. Louis, V. 75,1, (Jan-Feb), 12.

YILMAZ, Ensar (2001), Mevduat Sigortasında Ahlaki Risk Eğilimi, ODTÜ Gelişme Dergisi, 28 (1-2), 219-234.